

חופש אמיתי וחופש מדומה

1. פרק ו משנה ב' - אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומקרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה (כראוי) נקרא נזוף, שנאמר "נזם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם", ואומר "הלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת", אל תקרא חרות אלא חרות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, וכל מי שעוסק בתלמוד תורה הרי זה מתעלה, שנאמר "וממתנה נחליאל ומנחליאל במות":

2. פרוש

בת קול יוצאת מהר חורב - אמרו הטבעיים בספרי שגם עכשו סביב להר סיני נשמע באויר שממעל לההר תמיד קול הברה כעין קול רעם דברים ואין מבין, וזה דבר פלא, ולפע"ד לאלה רמז ריב"ל, שהקולות הנשמעים שם יתנו רמז להאדם להזכירו מתן תורה, וכי עכשיו ירעם על הדור על שאין מכבדין אותה כראוי לשמור מצותיה כראוי, וזהו הקול הקטן החוזר מקול הגדול שנשמע אז ביום הקהל בעת מתן תורה, וזהו בת קול דקאמר הכא, ר"ל קול שנולד מקול אחר: **ת.י**

מעלבונה של תורה - מעלבון שעולבין את התורה, שהיא עלובה על שאין לה עוסקין: **נזוף -** מנודה, כמו [בראשית ל"ז] ויגער בו אביו, מתרגמין ונזף ביה אבוהי: **רע"ב**

נקרא נזוף - ר"ל מוגער הוא מאביו שבשמים, והגערה הוא האוי, הדבר שאינו של ניחה שקרה לו מה', שבזה גערו ה', ויזהירו על שאינו נוהג כראוי, ונ"ל דאין ר"ל דנקרא מבני אדם בשם נזוף רק ר"ל שכל אוי שיקרה לו בעולם הוא קריאה בנזיפה שיקראו לו משמים להעירו משנתו וחלומו, כמ"ש כפאשר ייסר איש את בנו יהוה אלהיך מיסרך. כדי שייטיב א"ע: **ת.י**

נזם זהב באף חזיר - הנזם הוא כח השכל שחננו ה' להאדם, וכשישתמש בו לדברים בזויים, הרי הוא כחזיר הנובר, המשתמש בנזם שבאפו ללכלכו באשפתות: **ת.י**

נזם זהב באף חזיר - שאינו משמרו אלא הולך ונובר באשפה וממאיס, כן תלמיד חכם שחסר מטעמים של תורה הוא מאוס כמנודה הזה: **רע"ב**

שאין לך ב"ח אלא מי שעוסק בתלמוד תורה - שרק הוא אינו משתעבד וגם אינו משועבד להגופניות, וזאת החירות, שנפשו אינה משועבדת לתאות הגופני, זהו לבד חירות האמיתית ולא כשתאותו משוחרר ונפשו משועבדת לתאוה: **ת.י**

הרי זה מתעלה - שלא תאמר לאו כל אדם זוכה לכתר תורה, רק כשיש לו תרתי, שיש לו שכל גדול ושישתמש בו בתורה, ע"ז קאמר שכל העוסק וכו', ר"ל אפילו אין לו שכל גדול: **ת.י**

וממתנה נחליאל ומנחליאל במות - ר"ל אם משתמש בחכמתו שהיה לו למתנה מה', לתורה ולמע"ט, אז יהיה נחלי אל, יזכהו ה' שינחל חוזק אלהית, יותר מאשר יכול לקוות מטבעו, ועי"ז יתעלה שוב לבמות גבעות עולם: **ת.י**

בין חורין - עין איה על שבת ה ז

החירות האמיתית היא נמצאת בהיות המצב מתאים לנטיות הטבעיות שביצור ההוא, שיצאו אל הפועל השלם. ע"כ, מי הוא הראוי להחירות ברחבה, מי שכבר בא למדה זו שכ"כ רמו וטהרו נטיותיו בטבע, שכל אשר יותר ירחיבו את צעדיהם להתפתח ולצאת אל פעלם הגמור, יותר ירבו הטוב וההצלחה לעצמו ולעולם. "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בת"ת.

חרות - עולת ראייה עניני פסח עמ' רמה

החירות הצביונית היא אותו הרוח הנשאה, שהאדם וכן העם בכלל מתרומם על ידה להיות נאמן להעצמיות הפנימית שלו, להתכונה הנפשית של צלם אלהים אשר בקרבו, ובתכונה כזאת אפשר לו להרגיש את חייו בתור חיים מגמתיים, שהם שוים את ערכם. מה שאין כן בבעל הרוח של העבדות, שלעולם אין תכן חייו והרגשתו מאירים בתכונתו הנפשית העצמית, כי-אם במה שהוא טוב ויפה אצל האחר השולט עליו איזה שליטה שהיא, בין שהיא רשמית בין שהיא מוסרית, - במה שהאחר מוצא שהוא יפה וטוב. ואנחנו לאורה הפנימי של החירות העצמית הזאת, "חרות על הלוחות, אל תקרא חרות אלא חירות", נסע ונלך להבליט יותר ויותר את עצמאותנו הרעננה הפנימית, שקנינו ע"י גילוי שכינה

חופש הדעות - מידות הראיה - חופש

השאיפה לחופש הדעות יש בה צד טוב וצד רע. צד קדוש וצד טמא. הצד הטוב הוא כשהשאיפה הזאת מתרוממת מהמועקה של הדמיון ושל התאות החמריות. אז הדעה מתהלכת במהלכה החפשי ומאשרת את האדם ואת החברה. והצד הרע שבה הוא כשהציון של חופש הדעות עושה את דרכו ע"פ הנטיות הטבעיות שבאדם, שהמזג והדמיון, הנטיה התאונית וכל מה ששפל מצד הבהמיות של האדם, רושם עליו את רשימתו. אז חופש הדעות מביא את האנושיות לידי התכערות נוראה. המאבדת את הון החיים ועוקרת את ההוד והנצח מנפש האדם בצורתו היחידית ובצורתו הצבורית, "וטוב לפני האלהים ימלט ממנה" (קהלת ז, כו')